

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою університету
протокол №2 від 26.09.2017 р.,
уведеними в дію наказом ректора
№253/від 27.09.2017 р.

Ректор



ПЕРСПЕКТИВНА ПРОГРАМА ДІЯЛЬНОСТІ
НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
НА 2017-2022 РОКИ

Тернопіль 2017

Стратегічний план розвитку Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка на 2016–2025 рр. визначає основні напрями розвитку наукової бібліотеки (далі – Бібліотеки) як структурного підрозділу університету, цілі та завдання щодо їх реалізації, роль бібліотеки у загальному контексті розвитку університету й бібліотечно-інформаційному просторі бібліотек вищих навчальних закладів України.

Мета перспективної програми діяльності бібліотеки – об'єднати колектив навколо ідеї оновлення і модернізації Бібліотеки, привернути увагу ректорату, науково-педагогічних працівників установи до її проблем, сприяти посиленню її позитивного іміджу в університеті.

Основною місією Бібліотеки є розвиток, створення, збереження власних і світових інформаційних ресурсів, які відповідають навчальному та науковому процесам в Університеті, організація доступу до цих ресурсів та їх використання; забезпечення інформаційно-дослідницьких потреб студентів, викладачів, співробітників Університету.

Ураховуючи це, визначено головні *концептуальні ідеї*:

- накопичення, зберігання документних та інформаційних ресурсів з урахуванням перспективних напрямів наукових досліджень і підготовки фахівців та надання інформації через використання інформаційно-комунікаційних технологій;

- впровадження та якісне забезпечення комплексу інформаційно-бібліотечних послуг для задоволення інформаційних потреб користувачів;

- об'єднання колективу бібліотеки навколо ідеї оновлення й модернізації її діяльності;

- пропагування серед університетської спільноти потенційних можливостей бібліотеки;

- закріплення за бібліотекою позицій та іміджу сучасної бібліотеки інноваційного типу.

Принципи діяльності Бібліотеки:

- *якість* – Бібліотека забезпечує ефективність бібліотечного сервісу та програм діяльності Бібліотеки для своїх користувачів, використовуючи найвищі стандарти в організації управління;

- *відкритість* – Бібліотека підтримує принципи академічної свободи та буде весь сервіс на основі відкритості та доступності;

- *різноманітність* – Бібліотека поважає інформаційні потреби та запити користувачів університетської громади, прагне до різноманітності своїх колекцій;

- *співробітництво* – Бібліотека взаємодіє зі структурними підрозділами Університету, надає ресурси та сервіс для підтримки академічних та дослідницьких програм, а також співпрацює з науковими інституціями та бібліотеками України та світу;

- *інновації* – Бібліотека вивчає та запроваджує сучасні досягнення в бібліотечно-інформаційній галузі.

Основні терміни і визначення

Місія – головна мета, яка має бути досягнута Бібліотекою у її діяльності. Місія виражає узагальнений орієнтир розвитку Наукової бібліотеки ТНПУ ім. В. Гнатюка, який визначає її місце у навчально-науковому середовищі, її призначення у суспільстві в цілому.

Інституційний репозитарій – електронний архів Університету, який накопичує, зберігає, розповсюджує та забезпечує довготривалий та надійний доступ до результатів наукових досліджень співробітників, студентів, аспірантів, докторантів Університету.

Автоматизована бібліотечна інформаційна система (АБІС – УФД/Бібліотека) – автоматизована інформаційна система, призначена для автоматизації бібліотечних процесів на основі використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій, електронно-обчислювальної техніки, телекомунікаційних мереж.

Електронна бібліотека – комплексна автоматизована інформаційна система, призначена для накопичення, упорядкування, обліку, обробки, зберігання, розподілу та використання електронних документів і для обслуговування користувачів Бібліотеки через телекомунікаційні мережі.

Електронний ресурс – інформаційний ресурс, поданий в електронній формі та призначений для оперативного задоволення інформаційних потреб користувачів Бібліотеки.

Електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована в електронній формі. Електронний документ містить обов'язкові реквізити документа – обов'язкові дані в електронному документі, без яких він не може бути підставою для бібліотечного обліку.

Правове забезпечення функціонування Бібліотеки

Стратегія розвитку Бібліотеки розроблена відповідно до Законів України, Постанов Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства вищої освіти і науки України, Міністерства культури України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Закони України:

- Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27 січня 1995 № 32/95-ВР;
- Про здійснення державних закупівель: Закон України від 10 квітня 2014 № 1197-VII;
- Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 № 1315-VII;
- Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 № 1556-VII;
- Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII 02.10.1992 № 2657-XII;
- Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII;
- Про професійний розвиток працівників: Закон України від 12 січня 2012 р. № 4312-VI;
- Про внесення змін до Закону України "Про захист персональних даних": Закон України від 20 листопада 2012 р. № 5491-VI;

- Про стандартизацію: Закон України від 5 червня 2014 № 1315-VII;
- Про внесення зміни до Податкового кодексу України щодо підготовки, виготовлення, розповсюдження книжок та періодичних видань друкованих засобів масової інформації вітчизняного виробництва: Закон України від 13 лютого 2015 р. № 206-VIII;
- Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII;
- Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 24 грудня 2015 року № 911-VIII (фінансування бібліотек);
- Про реформування державних і комунальних друкованих засобів масової інформації: Закон України від 24 грудня 2015 року № 917-VIII;
- Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII.

Постанови Кабінету Міністрів України:

- Про внесення зміни до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2009 р. № 1073: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2014 р. № 89 (про надбавки);
- Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2014 р. № 117;
- Про затвердження складу Акредитаційної комісії: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2014 р. № 146;
- Про внесення змін до Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 травня 2014 р. № 507;
- Про затвердження Положення про Міністерство культури України: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2014 р. № 495.

Накази Міністерства освіти і науки України

- Про затвердження Типових штатних нормативів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації: Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 січня 2014 року № 26;
- Деякі питання скасування процедури надання Міністерством освіти і науки грифів навчальній літературі для вищих навчальних закладів: Наказ Міністерства освіти і науки України від 18 квітня 2014 р. № 486;
- Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 17 червня 2008 року № 537: Наказ Міністерства освіти і науки України від 9 вересня 2014 року № 1006 (надання навчальній літературі грифів Міністерства освіти і науки України);
- Про схвалення Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Наказ Міністерства освіти і науки України від 28 травня 2015 року № 582;
- Про впровадження Універсальної десятикової класифікації в практику роботи бібліотеки: Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.06.2017 р. № 929.

Накази Міністерства культури України

➤ Про внесення зміни до наказу Міністерства культури і туризму України від 18 жовтня 2005 року № 745: Наказ Міністерства культури України від 18 листопада 2014 р. № 999;

➤ Про внесення змін до наказу Міністерства культури і туризму України від 16 липня 2007 року N 44 (атестація кадрів): Наказ МКУ від 13 червня 2013 р. № 517;

➤ Про затвердження Державного стандарту надання безоплатних послуг клубними та бібліотечними закладами культури державної та комунальної форм власності: Наказ Міністерства культури України від 15 жовтня 2013 р. №983;

➤ Про затвердження Порядку визначення вартості та надання платних послуг закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності: Наказ Міністерства культури України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 1 грудня 2015 року № 1004/1113/1556.

Накази Міністерства економічного розвитку і торгівлі України:

➤ Про затвердження форм документів у сфері державних закупівель: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 15 вересня 2014 р. № 1106 Міністерство фінансів України;

➤ Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Наказ Міністерства фінансів України від 2 вересня 2014 р. № 879;

➤ Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 25 листопада 2014 р. № 1163.

Фінансування Бібліотеки

Фінансове забезпечення реалізації концепції діяльності Бібліотеки здійснюється в установленому порядку за принципом цільового виділення коштів у межах бюджету Університету та залучення позабюджетних коштів.

Під час планування обсягу фінансування розвитку Бібліотеки враховувати динаміку зростання бібліотечного фонду та його оновлення, а також середній показник фінансування за останні 3 роки.

Фінансування комплектування бібліотечного фонду, включаючи передплату на друковані періодичні видання, електронні видання, здійснювати за наявності заявок кафедр Університету та утримувати на рівні, достатньому для інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу і науково-дослідницької роботи Університету.

Для реалізації концепції діяльності Бібліотеки залучаються кошти, отримані за надання платних послуг.

Функції Бібліотеки

➤ Акумуляююча – накопичує, формує, систематизує і зберігає бібліотечно-інформаційні ресурси.

➤ Сервісна – надає інформацію про наявні ресурси, організовує пошук, видачу і прийом документних ресурсів, надає доступ до власних та віддалених електронних ресурсів.

➤ Науково-методична – здійснює науково-дослідну діяльність у галузі інноваційних інформаційно-бібліотечних технологій, вивчає інформаційні потреби користувачів, розробляє навчальні і методичні матеріали з основ інформаційної культури користувача, упроваджує технології оптимального пошуку та обробки інформації.

➤ Навчальна – організовує заняття з основ інформаційної грамотності для різних категорій користувачів.

➤ Просвітницька – пропагує скарби світової і вітчизняної культури.

➤ Виховна – сприяє становленню гармонійно розвиненої особистості, а також виховує почуття патріотизму, гідності.

➤ Соціальна – сприяє розвитку здібності користувачів до самоосвіти і їх адаптації у сучасному інформатизованому суспільстві;

➤ Координуюча – погоджує свою діяльність з усіма підрозділами Університету в сфері інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи.

Сучасний стан бібліотечної справи в університеті

На сьогодні бібліотека Університету має таку структуру: 6 відділів, 7 читальних залів, у тому числі зал для роботи з електронною інформацією, 3 абонементи (наукової, навчальної, художньої літератури).

Діяльність Бібліотеки базується на використанні автоматизованої системи «УФД/Бібліотека», функціонування якої забезпечується двома серверами, локальною мережею, що містить 72 ПК, у тому числі 36 автоматизованих робочих місць (АРМ) бібліотекарів та веб-сайтом Бібліотеки. Автоматизовані основні бібліотечні технологічні процеси – від замовлення документів до їх видачі користувачам.

95% фонду представлено в електронному каталозі.

Карткові каталоги (крім генерального (алфавітного) службового та нумераційного) законсервовано.

Бібліотека має потужний потенціал для забезпечення сучасних освітніх, наукових та культурних потреб університету й громади.

Водночас існують проблеми, що суттєво гальмують процеси трансформації та подальшого інтенсивного розвитку бібліотечної справи в Університеті, серед яких:

➤ недооцінка ролі Бібліотеки у суспільних перетвореннях та забезпеченні прав і свобод людини (студента), що призводить до неефективної реалізації її потенціалу як навчально-інформаційного центру та соціальної інституції;

➤ невідповідність чинної нормативно-правової бази та стандартів бібліотечної діяльності потребам розвитку бібліотечної справи в цілому та Бібліотеки зокрема, що ускладнює її інтеграцію у глобальне інформаційне середовище;

- відсутність стабільної системи фінансування Бібліотеки в обсягах, достатніх для її ефективної діяльності і розвитку;
- відсутність підтримуваних державою національних проектів та дослідницьких програм, спрямованих на розвиток єдиного інформаційного простору в Україні та інтеграцію її у глобальний інформаційний простір;
- відсутність постійного оновлення технічних засобів;
- брак знань і навичок у персоналу Бібліотеки щодо міжнародної співпраці.

Бібліотечна справа в Університеті потребує низки комплексних організаційних, структурних і технологічних змін, що відповідають сучасним світовим тенденціям.

Стратегічні напрями розвитку бібліотечної справи Університету та шляхи їх реалізації

Напрямок 1. Інтенсивний розвиток кількісно-якісної складової бібліотечного фонду

1. Формування оптимального складу фонду різноманітних видань.
2. Розширення спектру комплектування фондів із урахуванням перспективних напрямів наукових досліджень і запровадження освітніх програм.
3. Проблемно-орієнтоване комплектування фонду навчальної літератури на основі моніторингу книгозабезпеченості навчальних дисциплін, обліку незабезпечених запитів користувачів.
4. Формування фондів та сервісів Бібліотеки згідно з освітньою, науково-дослідною та виховною місією Університету, з урахуванням потреб наукового та академічного процесів на основі постійної тісної співпраці з факультетами і кафедрами.
5. Оптимізація кількісних показників друкованого фонду наукової літератури в книгосховищі шляхом обґрунтованого вилучення непрофільних, дублетних та морально застарілих видань.
6. Розвиток інституційного репозитарію.
7. Розвиток інтерактивної системи взаємодії співробітників бібліотеки і кафедр Університету щодо комплектування та доукомплектування фондів навчальною літературою.
8. Розвиток фонду електронної бібліотеки. Переведення фондів на електронні носії інформації, освоєння нових носіїв інформації, використання повнотекстових баз даних через Internet.
9. Забезпечення належних умов для фізичного збереження фондів.
10. Забезпечення довгострокового збереження стрімко збільшуваної маси цифрового контенту.

Напрямок 2. Запровадження нових технологічних рішень аналітико-синтетичного опрацювання інформації

1. Удосконалення довідково-пошукової системи Бібліотеки.
2. Удосконалення лінгвістичного забезпечення електронного каталогу для багатоаспектного розкриття бібліотечних фондів.

3. Упровадження систематизації документів за Універсальною десятковою класифікацією (УДК).

4. Розвиток інформаційних баз власних продуктів («Праці вчених ТНПУ», БД «Книгозабезпеченість» та ін.).

5. Систематичне редагування ЕК.

Напрямок 3. Удосконалення форм і методів бібліотечного сервісу

1. Посилення інформаційно-комунікаційних зв'язків Бібліотеки з науковими колами у сфері збирання, опису, збереження, використання та розповсюдження даних наукових досліджень.

2. Реалізація концепції відкритого доступу до результатів наукових досліджень в Університеті через співвидавництво та підтримку сайтів періодичних видань на платформі «Відкриті журнальні системи» (OJS).

3. Розвиток інституційного репозитарію через його наповнення магістерськими та дипломними роботами, дисертаціями, реалізація політики відкритого доступу.

4. Удосконалення системи міжбібліотечного абонементу з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій; розвиток сервісів електронної доставки документів, що передбачає оцифрування документів за запитами користувачів.

5. Забезпечення цілодобового функціонування електронної бібліотеки та електронного каталогу через Веб-сайт Бібліотеки.

6. Організація регламентованого доступу до повнотекстових БД бібліотеки в мережі Інтернет через авторизацію користувача.

7. Розширення репертуару електронного бібліотечного сервісу.

8. Упровадження електронного замовлення користувачами необхідних документів.

9. Удосконалення сервісу «Віртуальна довідка», бази даних відповідей на однотипні питання.

10. Упровадження сервісу віддаленого отримання індексу УДК.

11. Удосконалення електронної бази корисних посилань на інформаційні інтернет-ресурси інших бібліотек, видавництв, освітні портали тощо («Путівник інтернет-ресурсами»).

12. Розвиток публікаційно-видавничої та е-архівної діяльності, посилення мас-медійної концепції в роботі Бібліотеки.

13. Упровадження в Бібліотеці технологій мобільного зв'язку, тобто, розробка програми збільшення бібліотечних послуг із доставки контенту на мобільні пристрої, в першу чергу, студентів, а також інших категорій користувачів.

Напрямок 4. Інформаційно-аналітичний моніторинг та бібліометричний аналіз

1. Здійснення бібліометричного моніторингу системи документальних комунікацій.

2. Розвиток нових моделей наукового спілкування і публікацій.

3. Сприяння представленню публікацій науковців Університету для індексування в міжнародних реферативних базах та пошукових системах (Scopus, GoogleScholar та ін.)

4. Розвиток жанрів електронного інформування для оптимального задоволення запитів користувачів.

5. Розвиток аналітичної роботи на базі аналізу масивів нової інформації, введення в обіг інформаційних фондів, ресурсів глобального інформаційного простору, синтезу всіх видів інформації.

6. Участь у розвитку інформаційних технологій, пов'язаних з кооперацією інформаційних ресурсів, мобілізацією національного інформаційного потенціалу.

Напрямок 5. Розвиток культури читання, здійснення просвітницької та виховної діяльності через систему соціального партнерства

1. Підвищення соціальної ролі читання, як процесу культурного, професійного та інтелектуального збагачення людини, формування інформаційної і технологічної грамотності, що сприятиме підвищенню якості життя окремої особи і громади, а також сталому розвитку суспільства.

2. Сприяння більш повному охопленню студентів виховною роботою через співпрацю з кафедрами, факультетами та іншими підрозділами університету.

3. Поліпшення системи інформування про вітчизняну друковану продукцію для оптимізації поповнення бібліотечних фондів.

Напрямок 6. Формування високопрофесійного кадрового складу та реалізація концепції глибокої інтелектуалізації бібліотечної професії для вирішення інноваційних завдань всіх бібліотек

1. Проведення атестації кадрів для визначення питомої ваги наявного професійного потенціалу відповідно до сучасних вимог розвитку Бібліотеки.

2. Забезпечення можливості професійного зростання фахівців-бібліотекарів (підвищення кваліфікації, курси, тренінги, семінари, конференції тощо).

3. Забезпечення персоналу бібліотеки сучасною інформацією з питань бібліотекознавства.

Напрямок 7. Участь у вітчизняних і міжнародних проектах

1. Співробітництво у сфері формування та використання інформаційних ресурсів.

2. Проведення обміну інформаційними ресурсами з різними вітчизняними та міжнародними освітніми і науковими установами.

3. Упровадження чинних міжнародних і міждержавних стандартів з науково-інформаційної діяльності, документознавства та бібліотечної справи.

4. Розвиток співпраці з Консорціумом «ЕЛІБУКР: Електронна бібліотека» (www.elibukr.org) на правах повноцінного члена для подальшої інтеграції у світове бібліотечно-інформаційне співтовариство.

5. Організація доступу до міжнародних повнотекстових баз даних (електронних періодичних видань).

Напрямок 8. Науково-дослідна та методична робота

1. Здійснення науково-прикладних досліджень з історії бібліотечної справи регіону та можливостей удосконалення науково-інформаційної та бібліотечно-бібліографічної діяльності.

2. Популяризація наукових здобутків співробітників Бібліотеки шляхом публікації результатів їх досліджень у фаховій періодиці.
3. Організація та проведення конференцій на базі Бібліотеки.
4. Участь в роботі конференцій, семінарів, круглих столів та інших заходах навчальних і наукових закладів України.
5. Удосконалення документації, що стосується регламенту діяльності Бібліотеки, запровадження нових стандартів та рекомендацій нових нормативних документів у бібліотечно-інформаційну діяльність.

Напрям 9. Розвиток та впровадження маркетингових технологій

1. Удосконалення структури та контенту Веб-сайту Бібліотеки.
2. Представлення матеріалів щодо діяльності Бібліотеки у соціальних мережах.
3. Організація та інформаційний супровід презентацій нових видань провідних видавництв України в приміщенні Університету та Бібліотеки.
4. Організація літературних вечорів, конкурсів, творчих зустрічей тощо.
5. Здійснення постійного моніторингу суспільної думки у середовищі викладачів та студентів університету для удосконалення роботи Бібліотеки.
6. Участь у роботі міжнародних, Всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях, семінарах з доповідями і повідомленнями
7. Співучасть у Всеукраїнських дослідженнях для прогнозованого розвитку бібліотеки та модернізації її діяльності.
8. Оприлюднення результатів діяльності Бібліотеки у фахових періодичних виданнях.
9. Активізація співпраці з факультетами та студентським самоврядуванням Університету.

Напрям 10. Оновлення матеріально-технічної бази Бібліотеки

1. Придбання оргтехніки і розширення комп'ютерного парку для роботи персоналу та користувачів Бібліотеки.
2. Модернізація локальної мережі (підведення до основного свіча Бібліотеки оптоволокна, та перехід на стандарт 1 Гігабіт).
3. Придбання нового сервера для забезпечення роботи інституційного репозитарію.
4. Придбання сканеру, проектору і лазерних принтерів (монохромний та кольоровий формату А3) для внутрішньої роботи Бібліотеки, кольорового плоттера формату А1 та ксерокса формату А2 для забезпечення редакційно-видавничої діяльності Бібліотеки.
5. Придбання штрихкодowego принтера для забезпечення штрихкодування фондів Бібліотеки.

Очікувані результати

Перспективна програма розвитку Бібліотеки розроблена для підвищення якості інформаційно-бібліотечного сервісу і здійснення переходу до оновленого формату її діяльності. Концепція програми передбачає перехід від моделі бібліотеки, яка використовує в роботі тільки свої фонди, до моделі відкритої бібліотеки, що ефективно використовує зовнішні ресурси.

Реалізація основних положень цієї програми надасть можливість:

- підвищити рівень і якість бібліотечно-бібліографічного й інформаційного сервісу користувачів Бібліотеки;
- забезпечити відповідність поточного комплектування інформаційним потребам користувачів;
- удосконалити бібліотечно-бібліографічні процеси на базі сучасних інформаційних технологій, комп'ютерних і інших технічних засобів;
- інтегрувати Бібліотеку у світову мережу освітніх послуг і наукових комунікацій;
- оптимізувати структуру і методи керування Бібліотекою;
- удосконалити науково-методичне забезпечення всіх напрямів діяльності Бібліотеки;
- модернізувати і розширити матеріально-технічну базу Бібліотеки;
- сформулювати позитивну суспільну думку щодо іміджу Університету та Бібліотеки;
- покращити інформаційно-бібліотечне забезпечення якості підготовки фахівців;
- забезпечити трансформаційні процеси на шляху до нової моделі сучасної наукової, бібліотечно-інформаційної інституції.

Г.М.Т.
Погоджено
[Підпис]